

RIJEČ PRIJE

U tekstu „Andrić i Sarajevo“, Radovan Vučković, jedan od najvećih poznavalaca Andrićevog djela i dugogodišnji Sarajlija, poziva – nenametljivo, kako je njegovoj prirodi i bilo svojstveno – da se sistematski počne pisati o mjestu Sarajeva u Andrićevoj misli: „Retko da je u delu nekog pisca jedan grad tako svestrano osvetljen i dat iz tako različitih uglova kao Sarajevo u Andrićevom. Mogla bi se sačiniti obimna studija koja bi rekonstruisala Andrićevu istorijsku sliku Sarajeva, njegov prirodni i geografski položaj, specifični mentalitet ljudi, sa njihovim osobenim smislom za jednu vrstu zajedljivog humora, arhitekturu i urbane konstelacije.“

Ako bi nekome i palo na pamet da je knjiga koja se upravo predaje čitaocu u ruke kakva „obimna studija“, odmah bismo ga morali razočarati. Kao prvo, stranice koje slijede ne predstavljaju studiju, naročito ne u strogom, naučnom smislu te riječi. Pred nama je leksikon – svojevrsna zbirka ličnosti, događaja, anegdota i lokaliteta iz različitih razdoblja – stvarnih ili književnoj fikciji upodobljenih, kroz koje se živo i neposredno, bez složenih analiza i uplitanja različitih teorija, sagledavaju veze našeg nobelovca i Sarajeva.

S druge strane, u odnosu na širinu onoga što bi se o sponama Andrića, njegovog djela i grada na Miljacki moglo reći, ova knjiga nije obimna u mjeri u kojoj ju je zadata tema mogla učiniti. O Sarajevu i njegovom najpoznatijem piscu, koji je još 1914, u antologiji *Hrvatska mlada lirika*, nazvan „najčudesnijim Sarajlijom“, moglo bi se pisati daleko iscrpnije, i na više načina. Andrićeve sarajevske godine, naročite one gimnazijske, mladobosanske, iscrpno su predočene u relevantnim životopisima našeg nobelovca, katkad, kao što je slučaj sa Andrićevom stvaralačkom biografijom Žanete Đukić Perišić, prožete i analizom uticaja piščeva života u ovom gradu na konkretna djela njegovog opusa. Osim toga, kada imamo u vidu veliki broj Andrićevih priča koje su smještene u prostor Sarajeva, kao i njegove sarajevske romane – *Omerpašu Latasa* i *Gospođicu*, primjećuje se i određen broj naučnih radova koji iz različitih uglova analiziraju Sarajevo u svijetu priče našeg pisca. I tu su se, donekle i očekivano, tom tematikom ponajviše bavili oni istraživači koji su svojim životom i naučnim radom (bili) vezani i za Andrića i za Sarajevo.

No, ništa od toga nije nas opredijelilo da napišemo „ozbiljnu naučnu studiju“. Dapače, još pri samom rađanju ideje o knjizi o Andriću i Sarajevu, pred sobom smo vidjeli nešto sasvim drugo – djelo prijemčivog sadržaja, bogato fotografskom građom i prihvatljivo širokom spektru poštovalaca Andrićevih djela i ljubitelja Sarajeva kao zanimljivog, složenog i umnogome kontroverznog i kontradiktornog toposa na razmeđu vjera i civilizacija. Riječju, cilj nam je bio da na osoben, obimom umjeren, svima dostupan i naučno nepretenciozan način saberemo i pred čitaoca iznesemo trgove, skverove, ulice, pjace i pijace na kojima se susreću i ukrštaju, za nas lično važni i neprestano inspirativni, putevi jednog stvaraoca i jednog grada – Ive Andrića i Sarajeva.

Nikada ne treba zaboraviti da je, premda rođen u Travniku, Andrić starijom Sarajlijom. Nekoliko generacija ranije, Andrići su se, došavši iz jednog okolnog sela, naselili u sarajevskom naselju Latinluk, u kojem su proveli i srećnije dane materijalne stabilnosti, i teške godine dotrajavanja, razapeti između ekonomske propasti i u porodici sveprisutne tuberkuloze. Već u vrijeme Andrićevog rođenja, kuća u Latinluku bila je prodana, tako da nam do danas ostaje nepoznato gdje je u Sarajevu mali Ivo živio u prvim godinama svog života. Riječ je o manje poznatom i zasigurno neprijatnom razdoblju u kojem otac Antun napušta suprugu Katarinu i sina Ivana, pa ostavljena i nezbrinuta majka, ubrzo i udovica, sina povjerava muževljevoj sestri, u Višegrad.

Godine 1903. Andrić ponovo stupa na pozornicu grada svojih predaka, gdje pohađa gimnaziju i u kojem ostaje sve do 1912. godine, kada će se zaputiti na studije u Zagreb, pa dalje u Beč i Krakov. O Andrićevim školskim danima, političkoj i društvenoj djelatnosti među mladobosancima, saradnji sa kulturnim društvima, žeđi za knjigom, prvim spisateljskim i prevodilačkim ostvarenjima i raznim drugim pojedinostima iz tog perioda njegovog života, pisano je do sada dosta iscrpno .

Premda će između dva rata, kao kraljevski diplomata, biti često odsutan iz zemlje, Andrić će se i tada, u više mahova, obresti u Sarajevu, u kojem će, 1925. godine sahraniti i majku. Osim toga, kao već etablirani književni stvaralac, Andrić održava i veze sa istaknutim piscima, umjetnicima i časopisima u ovom gradu, prije svega sa međuratnom Grupom sarajevskih književnika.

Po završetku Drugog svjetskog rata, aklimatizujući se na nove društvene okolnosti, Andrić se uključuje u politički život Bosne i Hercegovine i Sarajeva, u kojem, kao poslanik u novoosnovanoj republičkoj Narodnoj skupštini, radi i živi prvih nekoliko godina nakon rata. U tom razdoblju naš je pisac aktivan u formiranju kulturnih društava, pisanju angažovanih književnih i publicističkih tekstova, te različitim oblicima saradnje na polju kulture u ovom

gradu. Sve vrijeme, gotovo paralelno, kao neko dvojno knjigovodstvo, Andrić stvara i klasična djela svog opusa.

Mada ni tokom 50-ih neće zaobilaziti grad svog mladalaštva, čini se da su Nobelova nagrada 1961. godine, te potonje formiranje fonda kojim je Andrić novčano pomagao razvoj biblioteka u Bosni, učinili da naš pisac od početka 60-ih, pa sve do smrti, 1975. godine, često boravi u Sarajevu. „U Sarajevu mi je sve poznato i nadohvat ruke. A kad vam se jedna varoš tako utuvi u pamet, onda ne možete dugo bez nje“, reći će jednom prilikom pozni Andrić svom redovnom sarajevskom saputniku Ljubi Jandriću. Tokom svojih posjeta gradu na Miljacki, učestvuje u javnim svečanostima, vodi razgovore sa intelektualcima, posjećuje muzeje, škole, biblioteke, obilazi stare dijelove grada, mesta svoje mladosti. Riječju, iznova utabava staze svojih mladalačkih dana, utkivajući ih prethodno, decenijama, i u svijet svojih djela.

Ta dva vida Andrićevog odnosa sa Sarajevom – onaj koji se tiče njegove biografije i onaj koji sagledavamo kroz njegove sarajevske zapise, eseje, priče i romane, ukrštaju se i preplicu na najvolšebnije načine. Uzmimo za ovu priliku, kao nagovještaj sadržaja naše knjige, tek nekoliko znakovitih i slikovitih primjera. Na mjestu sarajevskog samostana Svetog Ante na Bistriku, u kojem je svojevremeno radila Andrićeva majka i bio pritvoren njegov profesor Tugomir Alaupović, nekada se nalazio Fadil-begov konak, u kojem stoluje Andrićev Omerpaša Latas, a potom i Vilajetska štamparija, o kojoj naš pisac piše u svojoj doktorskoj disertaciji. U gimnaziju koju je pohađao, Andrić smješta aktere jedne svoje priče („Crven cvet“), dok se na Ilidži, čestom mjestu odmora i zabave njegovih junaka (*Gospođica*, „Baron“, „Svečanost“) i se odmara, uživajući u banjskim izvorima, 1946. godine. Sa gradskom Vijećnicom, u kojoj u svoje vrijeme drži govore bibliotekarima i postaje član Akademije nauka Bosne i Hercegovine, naš pisac povezuje junake i događaje priča „Ćilim“ i „Buna“, dok park Atmejdan, mjesto svojih mladalačkih druženja i prvih spisateljskih pokušaja, uzima za pozornicu više prozних tekstova koji se roje oko burne 1878. godine u Sarajevu („Poručnik Murat“, „Mara milosnica“, „Julski dan“). Isto tako, nekadašnja porodična kuća Andrića u Ulici Ćumuriji, zajedno sa obližnjom Latinskom ćuprijom, hotelom „Central“ i zgradom „Union“ banke, istovremeno su mjesta i mnogih biografskih crtica i događaja iz piščevih sarajevskih priča „O starim i mladim Pamukovićima“, *Gospođica*, „Mara milosnica“ i dr). Isti je slučaj i sa bistričkim zgradama Konaka i nekadašnje tkaonice ćilima, koje su vezane kako za Andrićev život (tu, u rezidencijalnoj zgradi Konaka je ugošćavan, dok mu je majka nekoć radila u pomenutoj tkaonici), tako i za niz njegovih književnih tekstova (*Omerpaša Latas*, „Mara milosnica“, „Štrajk u tkaonici ćilima“ i dr). Na Koševskom groblju počivaće

mnogi likovi Andrićeve proze (Jakov, drug iz djetinjstva, gazda Obren iz *Gospođice*) i publicistike (Mis Irbi), ali i njegovi drugovi – vidovdanski heroji, kao i majka Katarina, koju „njezin Ivan“ upravo ovdje pokopava u decembru 1925. godine. To su tek fragmenti sa mape Andrićevog Sarajeva, na kojoj se, na mnoštvu tačaka i u najrazličitijim odnosima, ukrštaju stvarni i fiktivni događaji, realne ličnosti i književno oblikovani junaci. Dodamo li tome i anegdote, jezičke fenomene i mentalitetske crte koje Andrić pažljivo osluškuje, primjećuje i prilježno bilježi, spektar Andrićevih sarajevskih tema i interesovanja postaje još obimniji, to jest bogatiji.

Takođe, ni veze našeg pisca sa značajnim ličnostima naše kulture koje su na različite načine bili u dodiru sa Sarajevom, nisu ništa manje uzbudljive od njegovih tragova na ulicama grada. Tako se Andrić na svoj način sa Crnjan-
skim susreće na Alipašinom Mostu, Selimovića posjećuje na Višnjiku, Isaka Samokovliju u Velikom parku, Kočića u bašti najpoznatijeg sarajevskog hotela „Evropa“. O Njegošu govori u Narodnom pozorištu, Grgu Martića preobražava u svog književnog junaka, Marku Markoviću na štampu predaje rukopis *Gospođice*. Sa sarajevskim slikarima se druži (Bijelić, Tiješić, Šeremet), obilazi planinske vrhove oko grada (Mujezinović), pije kafu ispod njihovih slika (Bocarić), pretvara ih u svoje junake (Karas) ili im, tokom svojih boravaka u Sarajevu, u više mahova pozira (Petrović, Mikulić). Mistični Dimitrije Mitrinović na Atmejdanu će mu otvoriti oči za svijet, dok će se sa Emirom Kusturicom *susresti* nekoliko godina nakon sopstvene smrti – u „Bifeu ‘Titanik’“.

Međutim, gotovo po pravilu, prosječan čitalac (inače najbolji čitalac), usmjeren na druge, uslovno rečeno važnije stvari, većinu ovih pojedinosti uglavnom ispušta iz vida. Ukoliko taj isti čitalac pritom nema ni bliže veze sa topografijom stvarnoga grada na Miljacki i istorijom značajnih ličnosti koje su u njemu boravile, odnos Andrićevog života i djela sa ličnostima i toponimima Sarajeva ostaje mu potpuna nepoznanica. Stoga je naš cilj da svim ljubiteljima Andrićeve riječi, a uz to i mogućim istraživačima Sarajeva, predočimo sve vidove međudnosa piščeva života, njegove književnosti i stvarnoga grada o kojem on piše napise, zapise, pa i čitave eseje, te u koji umjetnički smješta radnju mnogih svojih ostvarenja.

Za kraj, treba reći još jedno. Andrić je o Sarajevu ponajviše pisao izbivajući iz njega. Ta srećna okolnost spasila ga je kako sladunjavog lokalnog štimpunga, u koji pisci opsesivno vezani za svoje gradove znaju upasti, tako i potrebe da se gradu i njegovim građanima na bilo koji način dodvorava, od čega takođe pate umjetnici ukotvljeni u svoje zavičaje. Tako su njegovi sarajevski tekstovi, premda duboko uronjeni u topografiju, faktografiju i historiografiju grada, ostali univerzalna ogledala ljudskog postojanja na ovome svijetu i kao

Čemaluša / Aleksandrova / Titova – centralna sarajevska ulica
(izvor: Arhiv BiH)

takvi, sasvim čitljivi i bez poznavanja ulica, zdanja i znamenja grada na Miljacki. S druge strane, prilježno prikazivanje naselja i lokaliteta, uključivanjem relevantnih istorijskih pojedinosti crpljenih iz različitih pisanih i usmenih izvora, kao i iz svakodnevice grada i njegovih osobenih žitelja, pokazuje važnost prostora Sarajeva za samoga Andrića. Osim ličnih afiniteta za precizno slikanje grada u svojim djelima, opravdano pretpostavljamo da našem piscu nije bila strana pomisao o svojevrsnoj dodatnoj čitalačkoj nasladi koju će zadobiti oni koji budu poznavali sarajevske znamenite ličnosti, ulice, mostove, trgove i zdanja oko kojih se roje zapleti njegovih priča. Bila naša pretpostavka tačna ili ne, nemamo sumnje da će ljubitelji Andrića i Sarajeva, kao i tragatelji za odgovorima na mnoga složena pitanja koja se tiču i ovoga pisca i ovoga grada, iz redova koji slijede izvesti pokoji valjan zaključak.

Naša priča o Andriću i Sarajevu završava se (uz nekoliko izuzetaka) piščevim odlaskom sa ovog svijeta, 1975. godine. Takav Andrić i takvo Sarajevo imuni su na sve što se na našim prostorima događalo u decenijama koje slijede nakon piščeve smrti, a što se višestruko odrazilo i na odnos Andrića i Sarajeva, tj. na mjesto našeg nobelovca u (svome) gradu. Ne umanjujući značaj istraživanja koja su se, katkad vrlo uspješno, bavila složenim andrićološkim temama identiteta, alterniteta, civilizacijskih i etničkih odnosa i slično, mi svoju priču smještamo u, uslovno rečeno, bezazleni vrijemeprstor Andriće-

vog Sarajeva, grada koji, osim u piščevoj biografiji i u njegovim djelima, kao takav nigdje drugo i ne postoji. Stoga vjerujemo da će svako ko se istovremeno prošetala ulicama Sarajeva i stranicama Andrićevih djela, uz pomoć ove knjigovodiča, prizvati nešto od tog jedinstvenog, književnog grada, te kroz prizmu našeg pisca bolje razumjeti i ovo stvarno Sarajevo, ove naše krajeve, i u konačnici, za čim je Andrić naročito žudio – svakog čovjeka pod nebeskom kapom. Čovjeka – svakog i svugdje.

POPIS ODREDNICA

A

Ahmed Dževdet-paša 13
Ajkuna 13
Akademija nauka i umjetnosti 14
Alajbegovićâ kuće 14
Alaupović, Tugomir 15
Ali-dede 15
Alifakovac, groblje i kuća na osami 16
Alipašin most 20
Alović, Petar 20
Arhiv 20
Aškenaski hram ili Jevrejska opština
21
Atanacković, Dimitrije 22
Atentat 23
Atmejdan 25
Austrougarsko doba (1878–1918) 27

B

Babićâ bašta 30
Bademlićâ osmijeh 31
Bakarevići i noć u Sarajevu 32
Bakije 32
Banka 33
Baron u Sarajevu 34
Baruh, Kalmi 35
Basamacı 36

(Baš)čaršija 37
Baščaršijska džamija 39
Bašeskija, Šimun i đavo 39
Bazardžani 41
Begić, Azra 42
Begova džamija 42
Beledija 44
Bembaša 45
Berićet 46
Berkuša 47
Besarovići i njihov han 47
Bife „Titanik“ 48
Bijelić, Jovan 49
Bistrik 50
Bjelave i žilavka 52
Bocarići, Anastas i Špiro 53
Bogić, Anka 53
Bonvalpaša 54
Bosanska vila 55
„Bosna film“ i žed 56
Branisavljević, Mića 56
Braunova ciglana 57
Bravadžiluk 57
Brazda 58
Breka, Džeka, Toka 59
Breza 59
Buna 59

Burić, Narcis 60

Butmir 60

C

Careva ćuprija i Careva džamija 61

Cirkusplac 62

Crven cvet 63

Č

Čavka, Vladimir 65

Čekrekčinica i Veliki park 65

Čestitke, razglednice 66

Čitaoci, *pisci* i Mišo iz Kasindola 67

Čobanija 69

Čolaković, Rodoljub 70

Ć

Ćebeđžije Gornje 73

Ćilim 73

Ćorović, Vladimir o Bosni i Hercegovini 75

Ćumurija, most i ulica 75

Ćurčiluk Veliki 76

D

Daire 78

Despić, Makso i njegova kuća 78

Dibek 80

Dimitrijević, Vojo 80

Disertacija 81

Divković, Matija 82

Dol i Đurđevdan 82

Dragulj, Emir 82

Druga gimnazija 82

Društvo za kulturnu saradnju BiH i SSSR 83

Dunđerovići 84

Durbešić, Vojmir 84

Dvadesetsedmojulska nagrada 84

DŽ

Dželaludin-paša 86

Dženetića konaci u večernjim časovima 86

Džumhur, Zuko i predgovor nekrologu 88

Đ

Đerzelez u Sarajevu 91

Đulagin han 92

Đurašević, Miki 93

E

Ekmečić, Mevludin 94

Elektrobih 94

Englez i kadija 95

Evakuacija 1914. godine 95

Evangelistička crkva 96

Evans, Artur u Sarajevu 96

Evet-efendija 97

F

Fabrika duvana 98

Fadilbegov konak i crni krug pred njim 98

Fadilpašića kuća 99

Ferhadija, ulica i džamija 100

Filozofski fakultet 102
Fond za unapređenje bibliotekarstva
104
Fratarska kuća i crkva u Latinluku 105

G

„Gajret“ 108
Galanti i mrak nad Sarajevom 108
Galus, Toma 110
Gazi Husrev-begovo doba 111
Gimnazija 112
Gorica 114
Gospođica i njena kuća 116
Groblje na Carini 118
Grupa sarajevskih književnika 119

H

Hadžići, Princip i kuće pod plan 121
Hadžijska džamija i razgovor pred
njom 121
Hadži-Lojina buna 123
Hajrudin-paša 125
Hamal bolji od bega 125
Handžić, Razija 126
Havana cigare 126
Herkalović, Tomo 126
Herman, Kosta 127
Hiseta, Tabaci ili Marindvor 128
Hotel „Central“ i Ajas-pašina džamija
130
Hotel „Evropa“ 131
Hreša i razgovor pod njom 133
Hum i sunce iza njega 134

I

Igman 136
Ilić, Danilo u svojoj ulici 136
Ilidža 137
Irbi, Adelina 140
Isabegov hamam 140
Ive Andrića, ulica 141
Izabrane pripovetke 141
Izraz 141

J

Jagomir 143
Jakov, drug iz detinjstva 143
Jandrić, Ljubo 143
Jekovac i Crnjanski na njemu 144
Jevrejsko groblje 144
Jevtić, Borivoje 146
Jugoslovenska napredna omladina 147
Jukić, Ivan Frano 147
Julski dan u Sarajevu 148

K

Kafana „Orijent“ 150
Kalaba i žena mu 150
Karas, Vjekoslav ili to što se zove
slikar 151
Karaulac, Miroslav 152
Katedrala 152
Kazandžiluk 154
Kecmanović, Ilija 155
Kečet, Jozef 155
Kedri livanske, ezan i župnik 156
Kiseljak i Giljferding 157

Kisić, Čedo 158
Klavir, prvi u Bosni 158
Kočić, Petar u Saboru i u kafani 159
Koljevići, Nikola i Svetozar 160
Konak 161
Korać, Radivoj i Semizovac 162
Koroman, Veselko i Andrićevo ne 163
Kosanović, Sava 163
Kostać i djevojka s Bistrika 165
Koš, Erih 166
Koševsko groblje 166
Kovači 168
Kozija ćuprija 171
Kraljice Marije / Valtera Perića, ulica
173
Kršić, Jovan 176
Kršla 177
Kulenović, Skender 179
Kuruzović, Toma 180
Kusturica, Emir 181

L

Lagumdžija, Razija 182
Lam, Vladislav 182
Latinluk i požar u njemu 182
Latinski ili Principov most 183
Lejla, svjetlost ili mrak 186
Lenkino poštenje 186
Logavina 187
Lubovac, Ragib 188
Lukavica i Prvi maj 188

LJ

Ljeto, ali varljivo 190
Ljubović, Ibrahim 191

M

Majka 192
Male novine 194
Marković, Marko 194
Martić, fra Grga 195
Mazhar-paša 196
Medresa 197
Megara 198
Mehana kod Kreštalice 199
Mejtaš i tri dečaka na njemu 199
Mentalitet 200
Merhemića kuće 201
Mikulić, Mario 201
Milanović, Branko 202
Milica ili Drago Lepo 202
Milosnica 203
Miljacka i njeni kameni pršljenovi 205
Miljanović, Miroslava Mira 208
Mitrinović, Dimitrije ili Mita Dinami-
ta 208
Mjedenica 209
Mlada Bosna 210
Molbe za pomoć i još štošta 211
Morići i njihov han 213
Mošćanica i Iva Despić 214
Mujezinović, Ismet 215
Musić, Ilija nudi priču 216
Muslimanska groblja 216
Mustafa Madžar u Sarajevu 218

Mustaj-paša i njegovi konaci 218
Muzej književnosti 219

N

Napast 222
„Napredak“ 222
Narod 223
Narodni univerzitet 223
Nedonoščad Srednje Evrope 223
Nemir 224
(Neobični) stranci 225
Nezavisna Država Hrvatska i jedan
noćni razgovor 226
Nikola, brat Omerov 228
Nogo, Rajko Petrov 228
Novembarska sećanja 229

NJ

Njegoš kao tragični junak kosovske
misli 230

O

Odžaktan zelenaš 232
Oficirska kazina ili Dom Armije 232
Omerpaša 232
Osamdeseti rođendan 234
Oslobođenje 235
Osmansko graditeljstvo 237
Ostojić, Pero 239
Otac 239

P

Palavestre 241

Pamukovići i(li) Andrići 241
Panorama svijeta 243
Papić, Radivoj i jedno prijepodne s
Andrićem 244
Pekušići iz Pekuše 245
Petranović, Stevo 246
Petrović, Jozo 247
Petrović, Roman 247
Piruša 248
Pismo iz 1920. godine 249
Pivara na Kovačićima 250
Plenum Saveza književnika Jugoslavije
1951. 250
Pjanić, Miloš 250
Pod grabićem 251
Popović, Milutin 251
Poručnik Murat 251
Postanak grada ili priča o soli 252
Pozorište i *uzbuna* u njemu 254
Pregled 256
Prepišaj hoda maternjeg jezika i druga
jezička blaga 257
Prezimena, i imena 258
Princip, Bogdan 259
Princip, Gavrilo i nepročitane pjesme
259
Proba 260
„Prosvjeta“ 260
Prozor 262
Prva priča 262

R

Radio-televizija Sarajevo, Jan Beran i
drugi 263

Radnički prvi susreti 264
Raja 266
Ramić, Rizo 268
Ristić, Žika 268
Rodoslov: Čemerno ili Zabrđe 269
Rudolf i Stefanija u Sarajevu 270

S

Saborna crkva 272
Sagrdžije 273
Saida hanuma 273
Samokovlija, Isak 274
Samostan Svetog Ante 276
Sarači 277
Sarajevska hronika 279
Sarajevsko polje 280
Sarajlić, Izet 282
Sarajlija, Sima Milutinović 282
Sarajlije u Beču 1878. 283
Savez radnog naroda 283
Selimović, Meša 283
Siman i njegovo pravo 284
Sinanova tekija i smrt u njoj 286
Skarić, Vladislav 288
Skender-beg ili Antoni Ilinski 288
Skenderija 288
Slijepčević o Gaćinoviću 289
Slepić, i mačka, i konj i kuća 290
Sloboda 1918. 291
„Sloga“ 293
Snopići 294

Sokolski dom i Treće zasijedanje ZAV-
NOBIH-a 294

Spomenik Ivi Andriću 295
Spomen-plaketa i Šesti april 296
Stara crkva 197
Starica kazivačica 299
Stojčevac 300
Studnička i knjige nasušne 301
Stvaraoci šalju stvaraocu 304
Svečanost 304
„Sutjeska film“ 305
„Svjetlost“ 305

Š

Šamac–Sarajevo 307
Šamić, Midhat 307
Šeremet, Ivo 308
Šerijatska škola ili Muzej grada 309
Šesti kongres Saveza književnika Jugo-
slavije 310
Šipovac, Neđo 310
Širokača i zabava na njoj 311
Škaro efendija 311
Švrakino selo 311

T

Tašlihan 313
Telalovićâ kuća ili engleski konzulat
314
Terezija 314
Tiješić, Petar 315
Tkaonica ćilima i štrajk u njoj 315

Topal Osman-paša 316
To je grad 316
Trebević 318
Trgovci 319
Trumić, Marina 321
Turbe sedam braće 321

U

Udruženje književnika 322
Udruženje seksualno neživljenih 322
Ulazak austrougarskih trupa 1878. 322
Umjetnost na tlu Jugoslavije 324
Union banka 324
Univerzitet 325

V

Varoš 329
Vavić, Konrad 330
Vasić, Nikola 330
Velika avlija 330
Veliudin-paša 333
Veselin Masleša 333
Vidaković, Miloš 334
Vijećnica ili biblioteka 334
Vilajetska štamparija 336
Winterhalter, Vilko 337

Viša djevojačka škola 337
Višnjik i prvi sunčev sjaj 338
Vjetar 338
Vlastelinović, Avgustin 339
Vogošća i belaj u njoj 339
Vratnik 340
Vrelo Bosne 342
Vučković, Gavro i povodom njega 342
Vučković, Radovan 343

Z

Zec, Nedo 344
Zeki-efendija i valcer 344
Zemaljska vlada 345
Zemaljski muzej 346
Zima 348
Zimonjić Bogdan na audijenciji 349
Zvona 350

Ž

Željeznička stanica 351
Žerajić, Bogdan 351
Život 352
Žuta tabija 352
Žute čizme 354